

VERKKO-OPPIMISYMPÄRISTÖ HARJOITTELUNOHJAUKSESSA

**Kehittämishanke
Katri Ikäläinen**

Marraskuu 2006

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Ikäläinen, Katri Inkeri	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 22	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Verkko-oppimisympäristö harjoittelun ohjauksessa		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Hannula, Kaija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Kehittämishankeraportissa tarkastellaan verkkopedagogiikkaa ja verkko-ohjauksen mahdollisuuksia harjoittelujaksojen ohjauksessa Mikkelin ammattikorkeakoulussa, kulttuurituotannon koulutusohjelmassa. Raportin taustana on Moodle-ohjelmaan suunniteltu harjoittelun ohjausympäristö.</p> <p>Kulttuurituottajan toimenk kuva on uusi ja vakiintumaton ja työkenttä on laaja-alainen. Kulttuurituottajan ammatillinen osaaminen muodostuu koulutuksen aikana saaduista tiedoista ja taidoista. Opetuksen tiedollinen ja teoreettinen osuus kytkeytyy hyvin tiiviisti käytännöllisiin taitoihin. Harjoittelujaksot muodostavat merkittävän osan kulttuurituottajaopiskelijan ammatillisen kasvun prosessissa ja ovat avainasemassa opiskelijan ammatti-identiteetin muodostumisessa.</p> <p>Kulttuurituotannon työharjoittelupaikkoja ovat mm. kuntien kulttuuritoimet, erilaisten järjestöjen ja organisaatioiden kulttuurialan projektit, orkestereiden ja teattereiden organisaatiot tai esimerkiksi ohjelmatoimistot ja erilaiset festivaaliorganisaatiot. Harjoittelupaikka voi fyysisesti sijaita eri paikassa, kuin itse toiminta. Työharjoittelupaikat eivät ole aina vakiintuneita eivätkä noudata tiettyä linjaa. Myös työnantajaorganisaatiot ovat moninaisia. Harjoittelujen tapahtuessa näin suurelta osin muuttuvissa olosuhteissa täytyy myös harjoittelunohjauksen olla erilaisiin toimintamalleihin soveltuva.</p> <p>Perinteisen harjoittelunohjauksen tueksi suunniteltu, Moodle-ohjelmassa toimiva, harjoittelun ohjausympäristö toimii oppimisen ohjauksen tukena harjoittelujaksojen aikana. Verkkoalustalla toimivan harjoittelun ohjausympäristön käyttökokemuksia kerätään marras-joulukuun 2006 aikana tapahtuvan harjoittelun ajalta. Ohjausympäristön evaluointi ja tarvittavat muutokset suoritetaan saatujen käyttökokemusten perusteella.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Harjoittelu, verkko-oppiminen, Moodle, verkkopedagogiikka		
Muut tiedot		

Author(s) Ikäläinen, Katri Inkeri	Type of Publication Development project report	
	Pages 22	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title Using Digital Learning Environments in Practical Training Tutoring		
Degree Programme Vocational teachers education		
Tutor(s) Hannula, Kaija		
Assigned by		
Abstract <p>The report concentrates on studying how digital learning environments could be used in practical training tutoring. This development project consists of a digital learning environment which is designed for Cultural Management students in Mikkeli University of Applied Sciences and of this report. The digital learning environment is designed to work in Moodle programme.</p> <p>The job description of a cultural manager has a very varied profile. The professional qualifications of a cultural manager are formed during the education. This qualification consists on the practical as well as the theoretical knowledge established through the education. The practical training periods form a very important part of the education and they are one of the most important factors in building the professional qualification. This is significant in considering the professional growth of a student.</p> <p>The practical training placements are very varied. A student of cultural management may carry out his/her practical training for instance in a local or municipal office for cultural affairs or on the other hand the practical training may be carried out in a festival organization. So, the actual placement for the practical training period may be very different in concerning the organizational form of the training place. This gives some big challenges for training tutoring. The tutoring methods have to be designed so that they will work in variable situations.</p> <p>The digital learning environment designed during this development project aims to help practical training tutoring. The digital learning environment set in Moodle-programme will work side to side with former tutoring methods, personal counselling and class room teaching. The digital learning environment now designed will be monitored and evaluated during practical training period in November and December 2006. All the feedback and empirical facts from the users will be taken into account during the evaluation. The digital learning environment will be updated after this first monitoring period.</p>		
Keywords Practical training, digital learning environment, Moodle, net pedagogy		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	5
2 HARJOITTELU OSANA AMMATILLISTA KASVUA.....	6
3 SOVELLUKSIA VERKKO-OPPIMISYMPÄRISTÖISTÄ OHJAUKSEN VÄLINEENÄ	9
3.1 Täky –hanke ja sosiaalialan sovellukset.....	9
3.2 ePeda –hanke: projektioppiminen ja PBL verkko-opetuksen lähtökohtina...	11
4 VERKKO-OPPIMISYMPÄRISTÖ OHJAUKSEN JA OPPIMISEN TUKENA..	12
4.1 Harjoittelunohjausympäristö.....	13
4.2 Keskustelufoorumit – vuorovaikutuksellinen ohjaus.....	14
5 VERKKOPEDAGOGIIKKA HARJOITTELUNOHJAUKSESSA.....	16
5.1 Oppimiskokemuskeskeinen malli.....	17
5.2 Konstruktivistinen oppimisenäkemyks verkko-opetuksessa.....	19
6 POHDINTA.....	20
LÄHTEET.....	22

1 JOHDANTO

Mikkelin ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon koulutusohjelman nykyinen opetussuunnitelma on otettu käyttöön syyslukukauden 2005 alusta alkaen. Koulutusohjelman rakenne ja sisällöt ovat muuttuneet oleellisesti verrattuna aiempaan opetussuunnitelmaan. Koulutusohjelman kokonaislaajuus on kasvanut ja myös harjoittelujen osuus tutkinnosta on hieman kasvanut.

Kulttuurituottajan toimenkuva on uusi ja vakiintumaton ja työkenttä on laaja-alainen. Kulttuurituottajakoulutusta on ollut mahdollista saada 90-luvun puolivälistä alkaen mm. yliopistojen tarjoamana täydentävänä koulutuksena. Ammattikorkeakoulut aloittivat kulttuurituottajien koulutuksen hieman myöhemmin ja Mikkelin ammattikorkeakoulussa ensimmäinen puhtaasti kulttuurialan osaajia valmistava tutkintoon johtava koulutus alkoi vuonna 2000. Kulttuurituottajan ammatillinen osaaminen muodostuu koulutuksen aikana saaduista tiedoista ja taidoista. Opetuksen tiedollinen ja teoreettinen osuus kytkeytyy hyvin tiiviisti käytännöllisiin taitoihin. Harjoittelujaksot muodostavat merkittävän osan kulttuurituottajaopiskelijan ammatillisen kasvun prosessissa ja ovat avainasemassa opiskelijan ammatti-identiteetin muodostumisessa.

Kulttuurituotannon työharjoittelupaikkoja ovat mm. kuntien kulttuuritoimet, erilaisten järjestöjen ja organisaatioiden kulttuurialan projektit, orkestereiden ja teattereiden organisaatiot tai esimerkiksi ohjelmatoimistot ja erilaiset festivaaliorganisaatiot. Harjoittelupaikka voi fyysisesti sijaita eri paikassa, kuin itse toiminta. Esimerkiksi festivaaliorganisaatio voi sijaita toimistotiloissa, kun taas suurin osa työtehtävistä saatetaan suorittaa festivaalialueella. Työharjoittelupaikat eivät ole aina vakiintuneita eivätkä noudata tiettyä linjaa. Myös työnantajaorganisaatiot ovat moninaisia. Työnantajana saattaa toimia kunnan virasto byrokraattisine toimintamalleineen tai festivaaliorganisaatio, joka voi muodostua vain yhdestä tai kahdesta keskeisestä henkilöstä. Harjoittelijan työaika voi vaihdella virastotyöajasta myös ilta- ja viikonlopputyöhön. Harjoittelujen tapahtuessa näin suurelta osin muuttuvissa olosuhteissa täytyy myös harjoittelunohjauksen olla erilaisiin toimintamalleihin soveltuva.

Harjoitteluohjauksen välineinä tällä hetkellä on käytössä ennen harjoittelujakson alkamista koko luokalle pidettävä infotunti, sekä pienryhmissä järjestettävä harjoitteluvalmennus. Harjoittelun aikana ohjaava opettaja pitää yhteyttä opiskelijaan sähköpostitse tai puhelimitse. Mahdollisuuksien mukaan harjoittelunohjaukseen liittyy ohjaavan opettajan vierailu harjoittelupaikalla harjoittelun aikana. Työharjoittelupaikassa opiskelijan välittömästä ohjauksesta vastaa ennalta sovittu

työpaikkaohjaaja. Harjoittelun jälkeen pidetään ns. purkutunnit, joissa suoritettua harjoittelujaksoa käsitellään pienryhmissä, ohjaavan opettajan johdolla.

Sekä koulutusohjelmassa tapahtuvien sisällöllisten muutosten vuoksi, että työelämän alati muuntuvien olosuhteiden ja odotusten paineessa on tarpeellista ja perusteltua löytää koulutusalaan ja harjoittelujaksojen toteutukseen soveltuvia uusia ohjausmetodeja. On myös perusteltua tarkastella opetussuunnitelmaan kuuluvien harjoittelujaksojen merkitystä ammatillisen kasvun kannalta. Näistä lähtökohdista käsin olen päättänyt tuottaa harjoittelun ohjauksen tueksi verkkomateriaalin ja soveltaa verkko-oppimisympäristöä harjoittelun ohjaukseen. Päämääränä on luoda verkkopohjainen harjoittelun ohjauksen ympäristö, joka tukee lähiopetusta, antaa mahdollisuuden vertaistukeen, toimii työelämän ja oppilaitoksen kommunikaation väylänä sekä auttaa opiskelijaa ja opettajaa kytkemään harjoittelun kiinteästi tutkintoon kuuluviin muihin opintojaksoihin.

2 HARJOITTELU OSANA AMMATILLISTA KASVUA

Harjoittelujaksot muodostavat merkittävän osan koko tutkinnosta ja limittyvät opintokokonaisuuteen joustavasti. Opiskelijan ammatillisen kasvun tukena kulttuurituotannon koulutusohjelmassa on portfoliotyöskentely. Opiskelija kokoaa tätä ns. kasvun kansiota koko tutkintonsa ajan. Portfoliotyöskentelyn ideana on tehdä ammatillinen kasvu näkyväksi ja kehittää itsearvioinnin taitoja. Portfolion ulkoinen muoto on vapaa ja opiskelija voi koota portfoliomateriaaliansa kansioon, salkkuun, laatikkoon tai muuhun vastaavaan muotoon. Portfolio voi olla myös sähköisessä muodossa tai oma portfoliosalkku voi sisältää valokuvia, musiikkia tai videoita. Tärkeintä portfoliotyöskentelyssä on se prosessi, jonka opiskelija käy valitessaan materiaalia omaan kasvun kansioonsa (Linnakylä 1994, 11).

Kulttuurituotannon koulutusohjelmassa portfoliotyöskentely on osa Kulttuurituottajan ammatillinen kasvu –opintojaksoa. Periaatteena on, että opiskelija kokoaa omiin valintoihinsa pohjautuen portfolioonsa opintosuorituksia, luentomuistiinpanoja, oppimispäiväkirjanotteita, ryhmätöitä ja vaikka kuva- ja äänimateriaalia. Portfoliotyöskentelyn aloittamisen helpottamiseksi on kuitenkin nähty hyväksi määritellä aluksi joitakin raameja ensimmäisen opiskeluvuoden portfoliotyöskentelylle. Tällöin opiskelija on saanut ohjeistuksen, miltä opintojaksolta hänen tulee kerätä portfoliomateriaalia ja kuvauksen siitä, millaista materiaalia kerätään. Esimerkiksi Kulttuurituottajan toimintaympäristö I -opintojaksolta opiskelijan tuli liittää portfolioonsa

opintojaksolla laadittu oppimistehtävä. Muutoin hän saattoi koota kansioonsa myös valinnaista materiaalia. Koko tutkinnon osalta on sovittu, että jokainen opiskelija kerää kaikista harjoittelujaksoista materiaalia portfolioonsa. Hän liittää sinne harjoittelusuunnitelman ja –raportin sekä sen lisäksi reflektoi harjoittelukokemustaan. Kaikenlainen muu harjoitteluun liittyvä materiaali on niin ikään liitettävissä portfolioon. Esimerkiksi tärkeät työelämäyhteystiedot, tapahtumien tuotantosuunnitelmat ja uudet opitut asiat, jotka voivat olla hyvinkin yksityiskohtaisia, esimerkiksi festivaalialueen logistiikan järjestelyt.

Harjoittelujaksoilla on oma, merkittävä osuutensa opiskelijan ammatillisessa kasvussa. Kuitenkin teoriaopintojen ja käytännöllisen kokemuksen yhdistäminen vaatii aina erityistä tarkastelua. Koettu kokemus ei aina itsestään selvästi muutu uudeksi tiedoksi eikä oppilaitoksessa saatu teoreettinen tieto siirry aina helposti osaksi käytäntöä.

Kulttuurituotannon koulutusohjelmassa on yhteensä kolme harjoittelujaksoa. Koko tutkinto on laajuudeltaan 240 opintopistettä, josta harjoittelua on 30 opintopistettä. Suoraan opintopistemäärinä tarkasteltuna harjoittelu ei näyttäisi olevan kovinkaan suuri osa tutkintoa, mutta tarkasteltaessa asiaa lähemmin huomataan, että harjoittelu kytkeytyy oleellisesti ammatillisten kvalifikaatioiden muodostumiseen.

Koko tutkinnon ohjeellinen suorittamisaika on neljä vuotta. Harjoittelut sijoittuvat 1., 2. ja 4. lukuvuodelle. Harjoittelut muodostavat ammatillisen oppimisen kokonaisuuden yhdessä tutkintoon liittyvien teoreettisten opintojen kanssa. Harjoittelujen sisällöt on laadittu siten, että ne tukevat teoreettisten opintojen syventämistä ja mahdollistavat hankitun tietoperustan soveltamisen käytäntöön. Harjoittelujen edetessä opiskelijan oma rooli muuttuu aktiivisemmaksi ja vastuullisemmaksi, oppimistavoitteet syvenevät ja viimeinen harjoittelu muodostaa sillan työelämään ja on mahdollisesti opiskelijan opinnäytetyöhön liittyvä kokonaisuus.

Kulttuurituottajan tutkintoon liittyvät harjoittelut ovat:

- Harjoittelu julkisissa organisaatioissa, laajuus 6 op
- Luovan toimialan harjoittelu, laajuus 10 op
- Erikoistumisharjoittelu, laajuus 14 op

Ensimmäisen harjoittelunsa aikana opiskelija harjoittelee taide- ja kulttuurisektorin hallinnollisessa tai palveluja tuottavassa yksikössä kulttuurilaitoksessa, yhdistyksessä tai muussa julkisessa organisaatiossa. Harjoittelunsa aikana opiskelija tutustuu taiteen ja kulttuurin kenttään, sen toimijoihin ja organisaatioihin osallistumalla ko. organisaation toimintaan sekä havainnoimalla eri toimijoiden tehtäviä ja roolia kulttuurin julkisella sektorilla.

Toisen lukuvuoden aikana opiskelija harjoittelee luovan toimialan kentällä. Tässä yhteydessä luovalla toimialalla tarkoitetaan sellaisia ammatteja, jotka perustuvat yksilölliseen luovuuteen ja lahjakkuuteen. Käytännössä tällaisia ammatteja esiintyy erilaisissa taide- ja kulttuurialan yhdistyksissä ja hankkeissa. Opiskelija tutustuu tämän harjoittelunsa aikana luovan toimialan toimintakenttään ja sen toimijoihin. Harjoittelu voi tapahtua kulttuurialan yrityksessä, osuuskunnassa tai luovan toimialan verkostoissa ja hankkeissa. Opiskelija toimii valitsemassaan harjoittelupaikassa yhtenä toimijana ja osallistuu harjoittelunsa aikana etukäteen sovitun projektin tai hankkeen aktiiviseen toteuttamiseen.

Viimeisenä harjoitteluna opiskelija harjoittelee neljäntenä lukuvuotenaan valitsemassaan organisaatiossa ja syventää ammatillista osaamistaan haluamaansa suuntaan. Erikoistumisharjoittelu voi liittyä opiskelijan opinnäytetyöhön. Erikoistumisharjoittelu voi tapahtua sellaisessa organisaatiossa, johon opiskelijan on mahdollista työllistyä joko heti valmistumisensa jälkeen tai myöhemmässä vaiheessa. Erittäin suositeltavaa on, että opinnäytetyö tehdään tämän viimeisen harjoittelun yhteydessä. Parhailaan sovellettavana oleva opetussuunnitelma on niin uusi, että yksikään vuosikurssi ei ole vielä viimeisen harjoittelun vaiheessa. Syksyllä 2005 aloittanut ryhmä suorittaa keväällä 2007 Luovan toimialan harjoittelun.

Harjoittelujaksoja edeltävät teoreettiset opinnot on ajoitettu niin, että opiskelijan ammatillisen kasvun vaihe olisi harjoittelulle asetettujen tavoitteiden mukainen. Ensimmäisen lukuvuoden aikana opiskelija tutustuu mm. kulttuurituottajan toimintaympäristöön ja saa tietoa alan toimijoista ja toimintatavoista. Hän oppii hahmottamaan kulttuurialan julkiset organisaatiot ja saa myös perustaitoja näiden organisaatioiden alaan liittyvissä työtehtävissä.

Toisena lukuvuotena kartutetaan mm. projektityöskentelyn ja verkostoitumisen taitoja. Lisäksi opetusta annetaan taideaineissa, kulttuuripolitiikassa ja kulttuurialan talousosaamisessa. Nämä liittyvät keskeisesti siihen osaamiseen, mitä opiskelija tarvitsee toimiessaan ns. luovan toimialan kentällä suorittaessaan toista harjoittelujaksoaan.

3 SOVELLUKSIA VERKKO-OPPIMISYMPÄRISTÖISTÄ OHJAUKSEN VÄLINEENÄ

Joissakin ammattikorkeakouluissa verkkopedagogiikkaa on kehitetty yhteisten kehittämishankkeiden avulla. Näissä kehittämishankkeissa on laadittu verkkopedagogiikkaan pohjautuvia opintojaksoja ja tarkasteltu verkkopedagogiikkaa tutkimuksellisesta näkökulmasta ja saatujen kokemusten kautta. Kokeiluihin kuuluvissa opintojaksoissa on testattu verkkoympäristöjä työharjoittelun ohjausvälineenä, mutta myös eri oppimiskäsitysten näkökulmasta. Tässä raportissa esitellyissä Täky- ja ePeda –hankkeissa verkkopedagogiikkaa on tarkasteltu lähinnä oppilaitoksen, opettajan ja oppimisen teorian näkökulmista.

3.1 Täky –hanke ja sosiaalialan sovellukset

Mikkelin ammattikorkeakoulussa ja Diakonia-ammattikorkeakoulussa toteutettiin vuosina 2002-2004 Sosiaali- ja terveysalan työelämän ja koulutuksen kehittämishanke, Täky. Hanke oli Euroopan sosiaalirahaston ja Itä-Suomen lääninhallituksen rahoittama. Näiden oppilaitosten lisäksi hankkeessa oli mukana useita sosiaali- ja terveysalan organisaatioita Mikkelin, Pieksämäen ja Savonlinnan alueelta. Eräänä tavoitteena hankkeessa oli kehittää harjoittelun ohjauksessa toimiva verkkoympäristö. (Okkonen 2006, 90.)

Täky-hankkeen aikana harjoittelujaksojaan suorittavat opiskelijat työskentelivät verkkoalustalle rakennetuissa keskusteluryhmissä. Näihin keskusteluryhmiin osallistuivat opettajat ja työelämäohjaajat. Harjoittelujakson alussa opiskelijoiden verkkokeskusteluissa tarkennettiin vielä harjoittelulle asetettuja oppimistavoitteita. Myöhemmin verkkokeskustelun rooli painottui vertaiskeskusteluun ja sen merkitykseen kokemusten jakamisessa. Tämä koettiin erityisesti merkitykselliseksi sellaisissa tilanteissa, joissa opiskelijan usko omaan osaamiseen horjui, mutta samassa oppimisen vaiheessa oleva toinen opiskelija pystyi antamaan tukea. Myös ohjaava opettaja ja työpaikkaohjaaja osallistuivat verkkokeskusteluihin ja antoivat palautetta ja tukea opiskelijalle. (Okkonen 2006, 91.)

Okkosen (2006, 91-92) mukaan työpaikkaohjaajien mukaan saaminen verkkokeskusteluihin on kuitenkin vielä iso haaste. Täky-hankkeen aikana se toteutui melko hyvin, mutta on kuitenkin oletettavaa, että työelämän edustajien osallistuminen verkko-opetukseen ei ole läheskään itsestään selvyys. Tämä on omassa kehittämishankkeessani yksi suurimmista kysymysmerkeistä: saadaanko työpaikkaohjaajat mukaan verkkokeskusteluun ja jos saadaan, niin miten se opiskelijan ja ohjaavan

opettajan näkökulmasta toimii? Täky-hankkeesta saatujen tulosten perusteella on todettavissa, että työpaikkaohjaajien ja harjoittelua ohjaavien opettajien tietoisuus toistensa ajatusmalleista lisääntyi. Tämä nähtiin yhteistyötä helpottavana tekijänä. (Okkonen 2006, 93).

Kulttuurituotannon alalla työpaikat ja työorganisaatiot ovat hyvin monenlaisia ja niiden kanssa yhteistyössä toimittaessa tarvitaan laaja-alaista näkemystä eri toimialoista, niiden toimintamalleista ja siitä kielestä, jolla kyseisellä toimialalla operoidaan. Kulttuurituotannon opiskelija saattaa suorittaa harjoitteluaan suuressa organisaatiossa, jonka toimialana saattaa olla jokin ihan muu, kuin kulttuuri. Esimerkiksi tietoliikennekonsernit ja kaupan alan suuret organisaatiot ovat alkaneet tuottaa yhä enemmän asiakastilaisuuksia, joiden tuottaminen vaatii kulttuurialan laaja-alaista osaamista. Suuren organisaation asiakastilaisuuden sisältö saattaa olla teemoitettu ja elämyksellinen tilaisuus, jolla on korkeatasoinen sisältö. Tällaisessa tilanteessa harjoittelua ohjaava opettaja saattaa joutua paneutumaan aivan erilaiseen maailmaan liike-elämän sääntöineen. Joskus yhteisen kielen löytäminen saattaa olla haasteellista. Tällaisissa tilanteissa pidän myös verkossa tapahtuvan harjoittelunohjauksen mahdollisuuksia melko haasteellisina. Onko yritysjohtajalla aikaa perehtyä verkkoalustan toimintaan? Miten hän pystyy antamaan palautetta opiskelijan oppimisesta siten, että opiskelija ja opettaja ymmärtävät sen pedagogisesta näkökulmasta?

Saarnion (2006, 87-89) kokemusten mukaan verkko-opetuksen keskeinen hyöty harjoittelun ohjauksessa on juuri vuorovaikutteisen opiskelun ja yhteisen tiedonrakentelun mahdollistuminen. Tässä esimerkissä opiskelijat käyvät harjoittelunsa aikana verkkokeskustelua pienryhmissä, mutta kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus seurata kaikkien pienryhmien keskusteluja. Myös ohjaavat opettajat ja työpaikkaohjaajat osallistuvat keskusteluihin pienryhmittäin. Kulttuurituotannon koulutusohjelmassa tällaista vastaavaa järjestelyä sovellettiin lukuvuonna 2004-2005, jolloin ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat suorittivat ensimmäistä harjoitteluaan. Verkkoympäristöä ei käytetty silloin. Harjoittelu tapahtui lukusuunnitelman mukaisesti kesällä ja se asetti harjoittelun ohjaukselle omat haasteensa. Harjoitteluvalmennus tehtiin keväällä ja harjoittelun purku syksyllä, lukukauden alkaessa. Varsinaisen harjoittelun aikana kesällä opiskelijat eivät voineet saada välitöntä ohjausta opettajilta heidän ollessa kesälomalla. Opiskelijat oli jaettu n. 5 hengen ryhmiin, jotka muodostivat vertaistukiryhmät toisilleen. Pienryhmä toimi kesäharjoittelun ajan vertaistukiryhmänä sähköpostin välityksellä. Opiskelijat saivat valmiit sähköpostilistat ja suppeahkon ohjeistuksen, jonka mukaan he pitivät sovitusti yhteyttä harjoittelun aikana. Opiskelijat ottivat sähköpostikeskustelut mukaan omaan harjoitteluraporttiinsa haluamallaan tavalla. Sähköpostikeskusteluja ei tarvinnut välittää ohjaaville opettajille.

Saarnion (2006, 87) mukaan verkkokeskustelujen lisäksi oppimispäiväkirja on osoittautunut opiskelijan itsereflektion merkittäväksi välineeksi. Saarnion esimerkissä verkkokeskustelut ja oppimispäiväkirja ovat molemmat verkossa siten, että vertaisryhmä ja opettaja pääsevät lukemaan niitä. Opettajan ohjauksen kannalta opiskelijan itsearviointikykyä ja sen kehittymistä on mahdollista seurata juuri oppimispäiväkirjan avulla. Tämän lisäksi opiskelija laatii vielä erillisen itsearvioinnin, johon ohjaava opettaja ja työelämäohjaaja antavat omat kommenttinsa.

Opettajan rooli on vahvasti ohjaava ja oppimista tukeva. Ei valmista tietoa syöttävä tai suoritusten arviointia painottava. Ohjaavan opettajan rooli painottuu enemmänkin opiskelijan itseoppimisen tukemiseen sekä asioiden ja niiden välisten yhteyksien reflektointiin ja itsearviointiin. (Saarnio 2006, 88.)

3.2 ePeda –hanke: projektioppiminen ja PBL verkko-opetuksen lähtökohtina

ePeda -hanke on kuuden Itä-Suomen ammattikorkeakoulun yhteinen verkko-opetuksen kehittämishanke, joka on toteutettu vuosina 2004-2005. Hankkeessa mukana olevat ammattikorkeakoulut ovat Etelä-Karjalan, Kajaanin, Kymenlaakson, Mikkelin ja Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulut sekä Savonia-ammattikorkeakoulu. Hankkeen rahoittajana on toiminut Opetusministeriö. Hankkeessa on mallinnettu verkkopedagogiikkaa laatimalla yleinen verkkokurssin tuottamisen prosessikuvaus. Tämän lisäksi on tuotettu esimerkinomaisena opintojaksona johtamisen kurssi, josta on laadittu sekä ongelmaperustaiseen oppimiseen, että projektioppimiseen perustuva verkkokurssi. (ePeda, 2006)

Sekä projektioppiminen, että ongelmaperustainen oppiminen verkko-ohjauksessa ovat mielenkiintoisia näkökulmia myös oman kehittämishankkeen kannalta. Harjoittelun voitaisiin katsoa soveltuvien osin olevan projektimaista, joskaan se ei täytä kaikkia projektioppimisen tunnusomaisia piirteitä. Harjoittelu on yksilösuoritus eikä projektiryhmän yhteinen, rajattu, tiettyyn päämäärään tähtäävä toimintojen sarja. Harjoittelu on kuitenkin suhteellisen pitkäkestoinen, perustuu ennalta asetettuihin tavoitteisiin ja edellyttää oppimisen (tai toimintojen) kulun seuranta ja raportointia. Kulttuurituotannon koulutusohjelmassa harjoittelu on usein opiskelijan näkökulmasta projektiluontoista. Oppija sopii useimmiten tietyn tai tiettyjen työtehtävien suorittamisesta ja läpiviemisestä ennalta sovitun ajan puitteissa. Luovan toimialan harjoittelun

sisältökuvauksessa puhutaan myös projektin läpiviemisestä. Harjoitteluun tulisi kuulua projektinomainen ja määritelty kokonaisuus, josta opiskelija on sopivissa määrin vastuussa.

ePeda –hankkeen projektioppimisen verkkomallissa koko opintokokonaisuuden tuottaminen on jaettu neljään eri vaiheeseen. Ensimmäisenä vaiheena on opintojakson ideointi, jonka tarkoituksena on selvittää soveltuuko haluttu opintojakso verkko-opetukseen, onko kohteena olevan opiskelijaryhmän tieto-taito riittävä verkko-opiskeluun ja soveltuvatko opiskeluympäristöt ja käytössä olevat resurssit verkko-opiskeluun. Toisena vaiheena on oppimisprosessin ja opintojakson sisällön suunnittelu. Oppimisprosessin suunnittelussa tehdään valintoja ja ratkaisuja opiskelijan käytettävissä olevista menetelmistä ja arvioinnista. Opiskelijan oppimisen tukena voi olla esimerkiksi portfolio, oppimispäiväkirja tai itsereflektio. Verkkokurssin valmistamisen kolmantena vaiheena on tuottaminen, jolla tässä tarkoitetaan sekä opiskelumateriaalin tuottamista, että tarvittavien teknisten ratkaisujen tuottamista, kuten verkkoalustalle tulevien keskustelufoorumien avaamista tai tehtävien palauttamista varten olevien kansiodien luomista. Neljäntenä ja viimeisenä vaiheena on opintojakson toteutus. Tässä havainnoidaan sitä, miten projektioppimisen mallia voidaan soveltaa johtamisen oppimiseen verkkokurssina. (ePeda, 2006)

4 VERKKO-OPPIMISYMPÄRISTÖ OHJAUKSEN JA OPPIMISEN TUKENA

Kulttuurituotannon koulutusohjelmassa on käytössä Moodle -verkkoympäristö. Jotkin koulutusohjelmaan kuuluvat opintojaksot voi suorittaa kokonaisuudessaan verkko-opintoina, suurimmalta osalta verkkoympäristöä käytetään lähiopetuksen rinnalla. Verkkoalusta toimii hyvin tilanteissa, joissa on tarpeellista saada oppimateriaalia ryhmän käyttöön siten, että ryhmään kuuluvat opiskelijat voivat itsenäisesti saada haltuunsa opintojakson materiaalin ja tehtävänannot. Yhden opintojakson suoritusvaatimukset, tehtävät ja materiaalit on tällöin mahdollista saada keskitetysti yhteen paikkaan. Myös oppimistehtävien palautukset ja niihin liittyvät ohjaustilanteet saadaan keskitetysti yhteen paikkaan. Näin ollen verkkoalustan edut lähiopetuksen tukena ovat saatavuus ja tehokkuus.

Harjoittelunohjauksessa lähiopetustilanteet ovat erilaisia ja joskus myös järjestelyiltään hankalia tai jopa mahdottomia. Ohjaava opettaja ei aina pääse ohjaukseen harjoittelupaikkaan. Harjoittelu saattaa tapahtua sellaisena aikana, jolloin opettajan ei ole mahdollista suorittaa vierailua harjoittelupaikalle. Kulttuurialalla tällaisia tilanteita syntyy suoritettaessa harjoittelua

tapahtumaluonteisissa oppimisympäristöissä. Usein kulttuurialan tapahtuma on lyhykestoinen ja itse tuottamisprosessi eli tapahtuman valmistelu saattaa tapahtua hyvinkin vapaamuotoisessa organisaatiossa. Tällöin opettajan on vaikeaa saada harjoittelunohjauksikäyntejä ajoitettua muun opetustyön ohelle siten, että tapahtumaluonteisessa harjoittelupaikassa olisi mahdollista vieraila. Tällaisissa tilanteissa myös työpaikkaohjaajan tapaaminen on joskus vaikeasti järjestettävissä ja yhteydenpito hoidetaan silloin puhelinkeskustelujen ja sähköpostin välityksellä. Toinen ongelmakohta on opettajien kesälomien ajalle sijoittuvat harjoittelut. Harjoittelujaksot sijoittuvat lukusuunnitelmassa lukuvuoden ajalle, mutta käytännössä harjoitteluja suoritetaan näiden normiaikojen ulkopuolella ja silloin opiskelija jää ulkopuolelle harjoittelunohjaukseen kuuluvista info- ja valmennustunneista sekä opettajan vierailusta harjoittelupaikalla. Harjoittelu normiajan ulkopuolella ei ole tästä syystä tarkoituksenmukaista ja opiskelijoita pyritään ohjaamaan suorittamaan harjoittelujaksonsa niille varattuna aikana. Poikkeuksia toki on ja silloin ohjauksesta sovitaan yksilöllisesti opiskelijan kanssa. Tällöin ohjauksena yleensä on henkilökohtainen harjoitteluvalmennus ja harjoittelun purku. Näissä tapauksissa harjoittelupaikalla ei vieraila, vaan ohjataan puhelimitse ja sähköpostitse.

4.1 Harjoittelunohjausympäristö

Mikkelin ammattikorkeakoulun käyttöön suunnittelemani Moodle-ohjelmassa toimiva harjoittelunohjausympäristö on tarkoitettu opiskelijan, työpaikkaohjaajan ja ohjaavan opettajan käyttöön. Aineisto käsittää oman materiaalin sekä työpaikkaohjaajalle, että opiskelijalle.

Työpaikkaohjaajalla tarkoitetaan henkilöä, joka ohjaa opiskelijaa työpaikalla hänen suorittaessa harjoitteluaan. Opiskelijan rooliin kuuluu hankkia harjoittelupaikka itse ja sopia yhdessä työpaikan edustajien kanssa työpaikalla tapahtuvasta ohjauksesta. Työpaikkaohjaaja nimetään opiskelijan harjoittelusuunnitelmaan. Ohjaavalla opettajalla tarkoitetaan sitä opettajaa, joka on nimetty opiskelijan harjoittelun ohjaajaksi. Tämä opettaja vastaa harjoitteluvalmennuksesta, harjoittelunaikaisesta ohjauksesta ja harjoittelun jälkeen tapahtuvasta ns. purusta. Harjoittelun purku tapahtuu pienryhmässä ja se toteutetaan harjoittelujakson jälkeen, lähiopetuksena. Opiskelija laatii harjoittelustaan raportin ja tuo sen mukanaan harjoittelunpurkutunnille.

Työpaikkaohjaajan materiaaliin kuuluu:

-oppilaitoksen ja koulutusohjelman esittely

-työpaikkaohjaajan, opiskelijan ja ohjaavan opettajan roolien kuvaus

- harjoittelujaksojen kuvaukset ja niiden ajoittuminen tutkintokokonaisuuteen
- palautelaatikko työpaikkaohjaajan laatiman palautteen vastaanottamiseksi (palaute opiskelijalle harjoittelujaksosta)
- palautelaatikko oppilaitokselle annettavaa palautetta varten

Työpaikkaohjaaja pääsee halutessaan selaamaan myös opiskelijalle tarkoitettua materiaalia ja hän pystyy täten tutustumaan myös harjoitteluun kuuluviin sopimus- ja lomakepohjiin sekä opiskelijan oppimispäiväkirjan tehtävänantoon. Työpaikkaohjaaja pääsee halutessaan osallistumaan myös alustalta löytyviin keskustelufoorumeihin.

Hän voi ottaa alustan kautta yhteyttä opiskelijaan tai oppilaitoksen edustajaan, esimerkiksi ohjaavaan opettajaan.

Opiskelijan materiaaliin kuuluu:

- kuvaukset kaikista kolmesta tutkintoon kuuluvasta harjoittelujaksosta
- kaikki harjoitteluihin liittyvät sopimus- ja lomakepohjat: harjoittelusopimus, harjoittelusuunnitelma ja –raportti, sekä oppimispäiväkirjan tehtävänanto
- keskustelufoorumit kaikkia harjoittelujaksoja varten

Harjoitteluun liittyvät lomakkeet ovat yhdenmukaiset HARKE –harjoittelun kehittämishankkeen laatimien suositusten kanssa (HARKE, 2006). HARKE –hanke on vuosina 2004-2006 toteutettava Opetusministeriön rahoittama harjoittelun kehittämishanke. Hankkeessa ovat mukana kaikki Suomen ammattikorkeakoulut, työmarkkinajärjestöt, opetusministeriö ja SAMOK ry. HARKE – hankkeen puitteissa on kehitetty ammattikorkeakoulujen harjoittelua kokonaisuudessaan ja paneuduttu erityisesti harjoittelunohjauksen kehittämiseen. Hankkeen tuloksena on syntynyt runsaasti artikkeleita, julkaisuja ja valtakunnallisesti yhdenmukaiset lomakkeet ammattikorkeakoulujen harjoittelujaksoja varten. Olen ollut mukana joissakin hankkeen seminaareissa ja tutustunut hankkeen myötä syntyneeseen materiaaliin.

4.2 Keskustelufoorumit – vuorovaikutuksellinen ohjaus

Verkkoalustalla olevat keskustelufoorumit toimivat verkossa tapahtuvan oppimisprosessin tukena. Verkkoalustan keskustelufoorumit mahdollistavat vertaiskeskustelut (opiskelija-opiskelija), ohjaukselliset tilanteet (opiskelija-opettaja) sekä työelämän ja oppilaitoksen välisen keskustelun (työpaikkaohjaaja-opettaja).

Kaikilla näillä keskusteluilla on oma funktionsa. Opiskelijoiden välinen kommunikointi vahvistaa vertaistukea ja mahdollistaa yhteisöllisen tiedon rakentumisen. Teemoitettu tai muutoin ohjattu keskustelu toimii parhaiten uuden tiedon ja yhteisöllisen tiedon tuottamisessa. (Luoto ja Leppisaari 2005, 132) Tällöin verkkokeskustelua ohjaavan opettajan tulee muodostaa hyvin pohdittuja ja pedagogisesti perusteltuja ongelmalähtöisiä teemoja, joita verkko-oppijat käsittelevät keskustelualueella. Ohjauksen merkitys tässä tilanteessa korostuu. Sinänsä vertaistuen ja sosiaalisen viestinnän tavoitteet saavutetaan verkkokeskusteluissa ilman ohjattua ja teemoitettua keskusteluakin. Onkin tärkeää, että verkko-opiskelua ohjaava opettaja tiedostaa verkkokeskustelulle asetetut tavoitteet ja suunnittelee oppimisen ohjauksen niistä lähtökohdista.

Verkkokeskustelut tulee liittää paitsi tietysti kyseessä olevan opintojakson tavoitteisiin, niin myös valittuun oppimiskäsitykseen. Valitun oppimiskäsityksen myötä myös ohjaajan rooli voi muodostua erilaiseksi. Verkkokeskustelua ohjaava opettaja voi ottaa hyvinkin ohjaavan ja rajaavan roolin tai hän voi olla keskustelua avoimemmin ohjaava. Matikaisen (2003, 127) mukaan ohjaajan käyttämän kielen merkitys on voimakas. Esimerkiksi esittäessään kysymyksiä opettaja voi asettaa avoimia kysymyksiä, jotka kannustavat pohtimaan annettua aihetta ja jättävät mahdollisimman paljon opiskelijan omalle oivallukselle tilaa.

Tämän kehittämishankkeen tapausesimerkinä olevalla Moodle-verkkoalustalla ohjataan harjoittelujaksoa ja ohjaavia opettajia on useampia. Yksi vuosikurssi on jaettu keskimäärin neljään ryhmään eli ohjaavia opettajiaakin on siis neljä. Nyt, ohjausalustaa testatessamme, olemme päättäneet, että kaikki harjoittelua ohjaavat opettajat osallistuvat verkkokeskusteluihin ja keskustelevat täten koko vuosikurssin kanssa, eikä vain omien ohjattavien opiskelijoidensa kanssa. Nähtäväksi jää, onko tämä hyvä järjestely. Joka tapauksessa verkkokeskusteluissa ohjaavan opettajan rooli on tukea opiskelijan ammatillista kasvua ja ohjata täten verkossa käytäviä keskusteluja pedagogisesti ja ammatillisesti oikeaan suuntaan (Saarnio 2006, 88). Keskusteluun osallistuva opettaja antaa tilaa rikkaalle keskustelulle, mutta huolehtii siitä, että teemoitettu keskustelu pysyy sille asetetuissa rajoissa ja palvelee täten oppijan päämääriä.

Työpaikkaohjaajan ja opettajien välinen keskustelu organisoituu vapaasti. Verkkoalusta toimii yhtenä mahdollisena väylänä, jonka kautta työpaikkaohjaaja saa tietoa oppilaitoksesta ja koulutusohjelmasta. Hänellä on myös mahdollisuus ottaa yhteyttä oppilaitokseen tai haluamaan opettajaan verkkokeskustelun kautta. Tällä hetkellä on mahdotonta tietää, kuinka hyvin

työpaikkaohjaajat on mahdollista saada mukaan verkkokeskusteluun ja mitä se heille pystyisi tarjoamaan. Työpaikan kannalta verkkokeskustelu olisi kuitenkin hyvä väylä keskusteluun oppilaitoksen ja yleensä ottaen ammatillisen koulutuksen kanssa, mutta myös toisten työpaikkojen ja alan organisaatioiden kanssa.

5 VERKKOPEDAGOGIIKKA HARJOITTELUNOHJAUKSESSA

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan yleensä luokkahuonetta tai muuta tilaa tai paikkaa, jossa opetus tapahtuu. Kulttuurituotannon koulutusohjelmassa on yhä enemmän alettu korostamaan näkemystä, jossa oppimisympäristöt integroituvat työelämään ja muodostuvat konkreettista tilaa vapaammin. Opiskelijan oppimisympäristönä voi olla jokin organisaatio, yhdistys tai esimerkiksi oppilaitoksessa toimiva osuuskunta. Oppimisympäristönä voi olla myös Internetissä oleva verkko. Yhtälailla erilaiset oppimisympäristöt voivat myös sulautua yhteen ja muodostaa näin uudenlaisen oppimisympäristön, jossa opiskelija oppii ja saa ohjausta työelämäkontekstissa, mutta on toimijana myös verkkoympäristössä. Verkkopedagogiikan keinoin on mahdollista mukauttaa ohjauksen keinoja vastaamaan tällaista uudenlaisissa oppimisympäristöissä tapahtuvaa oppimista. (Matikainen 2003, 28.)

Verkko-opetusta voidaan tarkastella opetusmenetelmänä joka voi olla esimerkiksi sisältökeskeinen tai oppimiskokemuskeskeinen. Sisältökeskeisessä lähestymistavassa verkkomateriaali on kirjallisen materiaalin kaltaista. Oppimateriaalia on runsaasti verkossa ja oppimistehtävät ovat usein materiaalin jälkeen. Materiaalilla on selkeä ja hierakkinen jäsentymistapa. Tällainen verkkomateriaali toimii parhaiten lähiopetuksen tukena siten, että paino on kuitenkin lähiopetuksella. (Kiviniemi 2005, 22.)

Oppimiskokemuskeskeisessä tyyliässä verkkomateriaali toimii opiskelun jäsentäjänä ja oppimisprosessin tukena. Materiaali mahdollistaa itsenäisen opiskelun ja kannustaa itseohjautuvuuteen. Materiaali on tässä väline oppimistehtävän suorittamiseksi, ei itsetarkoitus. (Kiviniemi 2005, 27-29.) Itseohjautuvuudella tarkoitetaan tässä opiskelijan omaa vastuuta oman oppimisprosessin eteenpäin viemisestä (Lehto, Lehto & Vaara-Sjöblom 2005, 41).

Muita mahdollisia tapoja luokitella verkkomateriaalia ovat mm. moduulipohjainen tapa, jossa verkkomateriaali laaditaan siten, että opittava asia muodostuu erilaisista osakokonaisuuksista,

moduuleista. Tällöin on mahdollista ohjata oppimisprosessia määrittämällä moduulien suorittamisjärjestys tai vaihtoehtoisesti antamalla opiskelijalle mahdollisuus määrittää suorittamisjärjestys ja oman oppimisen eteneminen sen myötä. (Kiviniemi 2005, 25-26.)

Verkkomateriaali on mahdollista rakentaa myös siten, että se muodostuu ongelmanratkaisu- tai projektikeskeisesti. Tässä tapauksessa verkkoympäristöön voidaan organisoida pitkäkestoinenkin oppimisprosessi ja materiaali voidaan organisoida projektin etenemisen mukaisesti. Toisaalta tässäkin on mahdollista toteuttaa materiaalin muotoilu siten, että projektin tai ongelmanratkaisun vaiheiden myötä materiaali muodostuu ja jäsentyy opiskelijoiden toimesta oppimisprosessin edetessä. (Kiviniemi 2005, 30.)

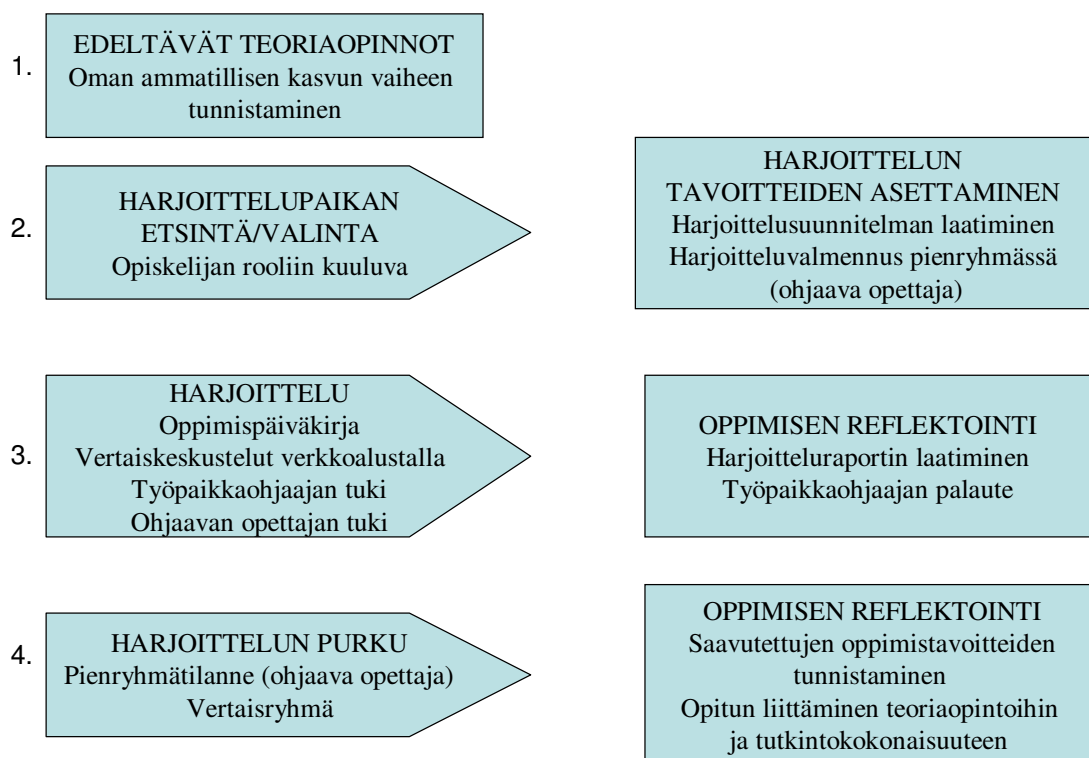
Tämän kehittämishankkeen aikana suunniteltu harjoittelunohjausympäristö noudattelee eniten edellä mainituista luokitteluista oppimiskokemuskeskeistä mallia. Siinä kokemuksellinen oppiminen korostuu ja oppimiskokemuksen muodostaa opiskelijan oma kokemus ja sen reflektointi. Opiskelija oppii harjoittelukokemuksestaan, mutta myös erityisesti itsereflektion kautta käydyistä pohdinnoista.

5.1 Oppimiskokemuskeskeinen malli

Harjoittelunohjausympäristö on pedagogiselta malliltaan oppimisprosessia tukeva. Ohjausympäristö jäsentää oppimista ja toimii harjoittelunohjauksen tukena. Opintokokonaisuutena harjoittelu muodostaa melko pitkäaikaisen prosessin, johon opiskelijan näkökulmasta kuuluu harjoittelujaksoa edeltävät teoriaopinnot, harjoittelupaikan etsiminen, harjoittelun oppimistavoitteiden suunnittelu, itse harjoittelu, harjoittelun raportointi ja saavutettujen oppimistulosten reflektointi sekä saadun kokemuksen liittäminen opiskeltavaan tutkintokokonaisuuteen. Harjoitteluprosessi on kuvattuna kuviossa 1.

Tässä harjoitteluprosessissa harjoittelulle asetettavat oppimistavoitteet vastaavat funktioltaan oppimistehtäviä. Lähtökohta on hieman samankaltainen ongelmaperustaisen oppimisen pedagogiikan kanssa. Ongelmaperustaisen oppimisen (Problem-Based Learning eli PBL) lähtökohtana on oppimisen organisoiminen lähtökohtana olevan ongelman ympärille (Poikela & Poikela 2005, 27). Opiskelijalla ei ole käytettävissään valmiita oppimistehtäviä, vaan hän asettaa itse, omista lähtökohdistaan alkaen itselleen oppimistavoitteet. Kuten ongelmaperustaisessa oppimisessa, myös harjoitteluun valmistautuessaan opiskelijan tulee pystyä sijoittamaan

oppimistavoitteen oman tutkintonsa ammatillisen kasvun vaiheeseen siten, että asetetut tavoitteet ovat realistisia ja hän pystyy saavuttamaan ne omista lähtökohdistaan käsin. Toisin sanoen, pystyäkseen asettamaan oppimistavoitteita opiskelijan tulee tunnistaa oman ammatillisen kasvunsa vaihe. Opetussuunnitelmassa kullekin kolmelle, tutkintoon kuuluvalla harjoittelulla on asetettu omat tavoitteensa. Nämä ohjaavat osaltaan harjoittelupaikan valintaa. Opiskelijan oma tuntemus omasta ammatillisesta osaamisestaan ja omat kiinnostuksen kohteet suuntaavat harjoittelupaikan lopullista valintapäätöstä.

KUVIO 1. Harjoitteluprosessi opiskelijan näkökulmasta

Oppimisprosessia leimaa myös konstruktivisuus. Opiskelija ei ole valmiin tiedon vastaanottaja, vaan hän rakentaa omien kokemuksensa, saamansa ohjauksen ja harjoittelua edeltävien teoriaopintojen kautta uutta tietoa. Aiemmin saatu tieto liittyy osaksi uutta, nyt syntyvää tietoa. Kokemuksellinen tieto kiinnittyy teoreettiseen tietoon ja saa uusia merkityksiä. Verkkoalustalla tapahtuvan vertaiskeskustelun kautta tuotetaan myös uutta tietoa. Saatuja harjoittelukokemuksia pystytään jakamaan toisten opiskelijoiden kanssa ja näin soveltamaan toisten kokemuksia osaksi omaa oppimista.

Verkkoalustan funktiona on myös ohjata opiskelijaa itseohjautuvuuteen. Itseohjautuva opiskelija hakeutuu itse uuden tiedon äärelle, tunnistaa oman osaamisensa ja tiedostaa niitä alueita, joilla hänellä on puutteita. Itseohjautuvan opiskelun edellytyksenä on siis metakognitiivisten taitojen kehittyminen. Itseohjautuva opiskelija pystyy hyödyntämään harjoittelussaan saamiaan kokemuksia ja oppimiskokemuksiensa reflektoinnin kautta muodostamaan niistä kokemuksista uutta tietoa. Tässä on huomattava, että itseohjautuva opiskeluorientaatio edellyttää voimakasta motivoitumista opiskeluun. Kulttuurituotannon koulutusohjelmassa verkko-ohjaus harjoittelujaksolla on uusi asia ja tämä on huomioitava ajateltaessa opiskelijoiden lähtökohtia opintojakson suorittamiseksi. Mahdollisuus saada verkossa ohjausta on uusi ja toimii perinteisen ohjauksen lisänä. Opiskelijan näkökulmasta mitään ei siis oteta pois, vaan olemassa olevaa ohjausmenetelmää vahvistetaan verkkopohjaisella ohjauksella. Harjoitteluun liittyvät asiakirjat (harjoittelusuunnitelma ja –raportti) ovat aiemminkin sijainneet verkossa, sillä ne on täytynyt tulostaa MAMKIn opiskelijoille suunnatulta verkkosivustolta, Studentista. Erona entiseen on, että kaikki harjoitteluun liittyvä materiaali on nyt yhdessä paikassa ja samassa paikassa on mahdollisuus verkkokeskusteluun ja ohjauksen saamiseen. On mielenkiintoista nähdä miten tämä uusi lisämahdollisuus vaikuttaa opiskelijoiden motivaatioon. Nähdäänkö verkkoalustan tarjoamat mahdollisuudet mielenkiintoisena ja kenties helpottavana tukena opiskelulle vai nähdäänkö se uhkana ja lisätyönä.

5.2 Konstruktivistinen oppimisenäkemys verkko-opetuksessa

Yleisesti määriteltynä konstruktivismi ymmärretään tiedon rakentamisena, konstruoimisena. Siinä on keskeistä oppijan rooli kokemusten, havaintojen ja informaation käsittelijänä. Tarkasteltaessa konstruktivistista oppimisenäkemyistä lähemmin, voidaan siinä erottaa erilaisia suuntauksia. Radikaali konstruktivismi ja sosiaalinen konstruktivismi eivät eroa kovinkaan paljoa teoreettisella tasolla, mutta sovellettaessa niitä verkko-opetukseen ne päätyvät melko erilaisiin ratkaisuihin. Pantzarin (2001, 114-115) mukaan määriteltynä radikaalinen konstruktivismi painottavat yksilön vastuuta tiedon konstruoijana. Yksilö havainnoi ympäristöään ja siihen liittyy informaatiota. Näistä havainnoista ja kokemuksesta yksilö muodostaa tietoa. Sosiaalisessa konstruktivismissa sen sijaan yksilö kommunikoi muiden yksilöiden kanssa ja tämä kanssakäyminen on oleellinen osa tiedon muodostamista. Tietoa muodostetaan myös yhteisen prosessin tuloksena.

Opetuksessa täytyy myös antaa tilaa tulkinnalle, kysymyksille ja oppijan omakohtaisuudelle. Uusi tieto rakentuu oppijan subjektiiviselle perustalle. Kokonaisuus hahmottuu osista ymmärryksen ja oivalluksen myötä. Uusi asia muodostaa uusia merkityksiä. Tämä oppimiskäsitys tukeutuu

konstruktivistiseen näkemykseen oppimisesta. Tynjälän mukaan (Tynjälä 2000, 43) oppija rakentaa itse oman merkityksensä uudesta asiasta ja tämä tapahtuu henkilön omiin kokemuksiin ja aiempiin tietorakennelmiin pohjautuen.

6 POHDINTA

Kehittämishankkeeni toteuttaminen on jakautunut verkko-oppimisympäristön suunnitteluun, verkkopedagogiikkaan perehtymiseen sekä hankkeen raportointiin. Harjoittelunohjausalustan suunnittelutyö käynnistyi ensin pohdinnoilla: mitä laadittavassa oppimisympäristössä tulee voida tehdä ja millaista materiaalia siellä tulee olla. Läksin liikkeelle käyttäjälähtöisestä näkökulmasta, jossa tarkastelin verkkoalustan tulevia käyttäjiä ja niitä tarpeita, joita nämä käyttäjät alustalle asettavat. Käyttäjinä ovat opiskelijat, ohjaavat opettajat ja työpaikkaohjaajat. Verkkomateriaalin tulee olla käytännöllistä ja tarkoituksenmukaista. Sen tulee olla tarpeeksi informatiivista, mutta sellaisessa muodossa, että sen käyttömukavuus säilyy.

Verkkoalustan materiaalin muodostavat harjoittelun tavoitteiden ja sisältöjen kuvaukset, harjoitteluasiakirjojen lomakepohjat sekä kommunikointiin tarvittavat keskustelufoorumit ja materiaalin palautuskansiot. Perinteisesti tarkasteltuna harjoittelun ohjausalustalta ei löydy teorian tietoa sellaisenaan. Esimerkiksi artikkeleita tai verkkojulkaisuja ei ole laitettu verkkoalustalle. Harjoittelunohjausalustan tarkoituksena on toimia nimensä mukaisesti ohjauksen välineenä. Sen tulee toimia apuna sellaisissa tilanteissa, joissa ohjattava ja ohjaaja ovat fyysisesti kaukana toisistaan. Alustan tulee myös toimia paikkana, josta harjoitteluun liittyvän informaation löytää nopeasti ja keskitetysti.

Harjoittelunohjausalusta on nyt ensimmäisessä koekäytössä ja sen jälkeen suoritan ohjausalustan arvioinnin. Kerään kaikilta verkkoalustan käyttäjiltä kirjallista tai suullista palautetta ohjausalustan toimivuudesta ja käyttökokemuksista. Arvioinnissa noudatan ePeda –hankkeen suosittamaa evaluoinnin sisältörakennetta. Asetan arvioinnin kohteeksi käyttäjien kokemukset, teknisen toimivuuden sekä tuotetun ohjausalustan sopivuuden harjoittelun ohjaukseen. Tässä tarkastelen harjoitteluprosessia opiskelijan, ohjaavan opettajan sekä työpaikkaohjaajan näkökulmista, kun lähiopetuksen ja tapaamisten tukena käytössä on ollut verkkoympäristö. Tutkin näiden eri toimijoiden toimintoja yksittäisinä toimijoina, mutta myös ryhmän toiminnan kannalta. Miten vertaistuki ja –ohjaus on sujunut? Onko verkko-oppimisympäristö ohjannut opiskelijaa

itseohjautuvuuteen ja konkretisoitunut harjoittelun kytkeytymistä osaksi tutkintokokonaisuutta? Miten kommunikointi eri toimijoiden välillä on sujunut? Miten verkkoalusta on toiminut opettajan ohjauksen tukena? (ePeda, 2006)

Saadun palautteen ja sen analysoinnin jälkeen suoritetaan tarpeellisia muutoksia ohjausalustan parantamiseksi ja kehittämiseksi edelleen. Harjoittelunohjausalustaa on mahdollista soveltaa eri koulutusaloille. Sitä on mahdollista kehittää myös enemmän kommunikatiiviseen suuntaan. Esimerkiksi harjoittelun aikana olisi mahdollista laatia ohjatun verkkokeskustelun lisäksi oppimistehtäviä, jotka ohjaisivat ja tukisivat opiskelijaa hänen oppimistavoitteissaan. Toisaalta tämä olisi melko haasteellista kulttuurituotannon koulutusohjelmassa, jossa samaa harjoittelua suorittavat opiskelijat saattavat olla hyvinkin erilaisissa harjoittelupaikoissa ja –tehtävissä. Silloin yhteismitallisten oppimistehtävien laatiminen olisi haastavaa, mutta ei mahdotonta. Tällä hetkellä ohjausalustan ollessa koekäytössä painottuu eniten ohjattujen ja teemoitettujen keskustelujen ja verkkoon palautettavien harjoittelusuunnitelmien ja –raporttien roolit. Opiskelijat pystyvät tarkastelemaan toistensa harjoittelusuunnitelmia ja hyödyntämään niitä oman oppimisen täydentäjinä sekä verkkokeskustelun taustana. Tähän saakka harjoittelusuunnitelmat on käsitelty suullisesti pienryhmätilanteessa ja tuolloin ryhmään kuuluvien toisten opiskelijoiden oppimistavoitteet ovat saattaneet jäädä melko kaukaisiksi ja vertaistuen lähtökohtana ollut tausta on ollut puutteellinen. Oletan, että toisten opiskelijoiden oppimistavoitteisiin tutustuminen antaa paremman lähtökohdan vertaistuelle ja avaa myös omien tavoitteiden tarkastelua uudella tavalla. Myös itsereflektioon se on antaa erialaista näkökulmaa. Itsereflektio on kuitenkin omien toimintojen arviointia suhteessa johonkin.

LÄHTEET

ePeda, 2006. Viitattu 5.11.2006. ePeda –hankkeen sivusto.

<http://elearn.ncp.fi/materiaali/epeda/verkkojulkaisu/projekti/jatkokehitys.htm>)

ePeda, 2006. Viitattu 5.11.2006. ePeda –hankkeen sivusto.

<http://elearn.ncp.fi/materiaali/epeda/index.htm>)

ePeda, 2006. Viitattu 5.11.2006. ePeda- hankkeen sivusto.

<http://elearn.ncp.fi/materiaali/epeda/verkkojulkaisu/projekti/ideointi.htm>)

HARKE, 2006. Viitattu 25.11.2006. HARKE –hankkeen sivusto.

<http://www.cop.fi/harke/index.html>

Kiviniemi 2005. Oppisisällöt ja oppimiskokemukset verkko-oppimisympäristön suunnittelun lähtökohtina. Teoksessa Luoto, Leppisaari 2005. Kasvamassa verkko-opettajuuteen. Gummerus, Saarijärvi.

Lehto, Lehto & Vaara-Sjöblom 2005. Verkko-opetuksen laadun kehittäminen: viiden periaatteen malli. Teoksessa Luoto, Leppisaari 2005. Kasvamassa verkko-opettajuuteen. Gummerus, Saarijärvi.

Linnakylä, 1994. Mikä ihmeen portfolio? Arvioinnin ja oppimisen liitto. Teoksessa Linnakylä, Pollari & Takala 1994. Portfolio arvioinnin ja oppimisen tukena. Jyväskylän yliopisto, yliopistopaino, Jyväskylä.

Luoto, Leppisaari 2005. Kasvamassa verkko-opettajuuteen. Gummerus, Saarijärvi.

Matikainen, Janne (toim.) 2003. Oppimisen ohjaus verkossa. Yliopistopaino, Helsinki.

Okkonen, Tuula 2006. Harjoittelun ohjaus verkossa – uhka vai mahdollisuus? Teoksessa Salonen, Paula 2006 (toim.) Aineksia onnistuneeseen harjoitteluun. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, Kokkola.

Pantzar, Eero 2001. Teoksessa Haasio&Piukkula, Oppiminen verkossa. BTJ Kirjastopalvelu OY, Gummerus, Saarijärvi.

Poikela&Poikela 2005. Ongelmista oppimisen iloa. Ongelmaperustaisen pedagogiikan kokeiluja ja kehittämistä. Tampere University Press, Vammala.

Saarnio, Tuula 2006. Verkko-oppimisympäristö oppimisen tukena harjoittelussa. Teoksessa Salonen, Paula 2006 (toim.) Aineksia onnistuneeseen harjoitteluun. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, Kokkola.

Tynjälä, Päivi 2000. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Tammi, Tammer-Paino, Tampere.